

Visitaforedrag søndag 15. mai 2022 i Frogner og Bygdøy menigheter

ved biskop Kari Veiteberg

Denne uka har vi hatt bispevisitas her i Frogner og Bygdøy menigheter. Ei uke som har vært god. Der jeg har oppdaga på nytt den store og tilgjengelige kirka på toppen av Bygdøy Alle, den sjarmerende landsbykirka på toppen av Bygdøy, og disse historiske trebygningene her på Schafteløkken. Jeg er inspirert og takknemlig, etter å ha fått møte så mange varme og kloke mennesker i og utafør kirkens rom.

I dette foredraget, som er blitt til i samarbeid med domprost Anne-May Grasaas, og kirkefagsjef Tor Øystein Vaaland, vil jeg dele noe av det vi har gjort, og snakka om, som kan prege veien videre for kirka i disse menighetene.

Men først vil jeg si litt om det formelle.

En bispevisitas følger nemlig en *protokoll*. En visitas er et institusjonalisert og rettslig ordna besøk. Det finnes et visitasreglement for Den norske kirke, og et eksempel på noe av det formelle, er dette visitaforedraget som jeg nå skal holde.

Ordet *biskop* sier noe viktig om en visitas. Ordet kommer fra det greske ordet *episkopos* som betyr en som ser, ei som har tilsyn, og dette har denne uka handlet om: Å se sammen på hva som foregår i disse menighetene ... og se framover. Biskopens oppdrag under visitasen er å støtte, inspirere og rettleie, og som biskop skal jeg bidra til at vi som kirke på Frogner og på Bygdøy gjør oss levende, nær og tilgjengelig både som trossamfunn og samfunnsaktør.

Sist gang det var visitas i Frogner menighet, var i november 2002, da Gunnar Stålsett var biskop. I Bygdøy menighet var Ole Christian Kvarme på visitas i mars 2010. Men med visitaser for så lenge siden, for 19 ½ og 12 år siden, var det på høy tid at Oslo biskop kom tilbake hit, for å «se til».

En del av arbeidet før en visitas, er at menighetsrådene har skrevet rapporter til biskopen. Her har det vært et godt samspill mellom menighetenes felles stab og de to menighetsrådene, og jeg vil takke for to gode rapporter. De handler om menighetenes

demografi, og om nyere historie, aktuelle saker og aktiviteter i kirkene og i lokalsamfunnet. Fra kirkevergen kom egne sider om bygningene: Frogner kirke og Bygdøy kirke. Takk for alt arbeidet i forkant, og for gjennomføringa av uka som har vært.

Hva har vi gjort denne uka?

Vi starta visitasen **tirsdag morgen** på Ruseløkka skole. To elever fra ungdomstrinnet viste rundt. Vi kom opp på taket, der elever fra 6. trinn dansa **ruseløkkadansen**, vi kom inn i klasserommet til klasse 9A, der de snakka om utdanning og yrkesvalg og vi fikk innblikk i skolens ballett-tilbud. Vi snakka med ledelsen og noen elever om samarbeidet mellom skole og kirke, noe jeg skal komme tilbake til.

Fra skolen gikk vi til Kastanjen Aktivitetshus i Bygdøy Alle – tilbaketrukket i 2. etasje, og ikke synlig fra veien. Men for et sted! Der kan mennesker som har utfordringer med rus eller opplever utenforskap eller er aleneboere, få lunsj, helsehjelp, og komme inn i kreative aktiviteter som musikk, tegning og maling, kurs og turer. Det viste seg også, at Kastanjen gjerne vil ha mer kontakt med Frogner menighet. -Helt i tråd med ønsket til soknepresten og menighetsrådslederen.

Så gikk vi hit til Schafteløkken. Jeg fikk høre om stedets historie, om salget av Frognerhjemmet og om rehabiliteringstiltaka på sveitervillaen og på kjøkkenet i menighetshuset. Vi fikk lunsj på seniorsenteret, og jeg fikk snakka med noen av de mange frivillige. Vi gikk inn i barnehagen, og der satt 15 unger klar for å synge: *Hvem har skapt alle blomstene, og Måne og sol*. I praten ville jeg si litt om påsketida, og da jeg begynte å synge *Påskemorgen slukker sorgen*, så sang ungene med. De kunne påskeverset, og vi sang så det gamle taket løfta seg. Storveis!

Etter besøket på Schafteløkken, samla vi oss i kapellet i Frogner kirke, til ei formiddagsmesse – og delte nattverden. I kirkestua hadde vi et felles stabsmøte for begge soknene – der alle de tilsatte delte litt, og faktisk hørte jeg at alle sa de er glade for å høre til et stabsfellesskap som er så godt.

Det kan jeg si dere: Ikke alle kan si det samme i kirkestabene rundt omkring!

Men tirsdagen var ikke ferdig med det. Vi fikk en guida rundtur i Frogner kirke, og kirkevergen hørte og tok imot ønsket om å få satt opp et enkelt kjøkken ved inngangen, slik at for eksempel en enkel kirkekaffe kan deles der, samt behovet for å ha ei tett glassdør, slik at kirka kan fremstå som åpen – uten at varme lekker ut. Vi var oppe på galleriet, og fikk høre det store spennet av lyd og følelser i det engelske orgelet, som har blitt en sånn nyvunnen rikdom for denne kirka. Vi beundra kirkekunsten, og det slo oss hvor spesielt det er, å kunne gå inne i kirka, midt i tett befolka Oslo, i fred og ro.

Etter befaringa møtte jeg konfirmanter fra Frogner og Bygdøy, og blei grilla. De lurte på hva jeg tenker om abort, sex før ekteskapet, homofili, pornografi, satanisme og Darwins evolusjonslære. De var våkne, og timen gikk fort. Jeg tenkte at det er interessant, at ungdom løfter opp ei rekke etiske spørsmål fordi de tror om oss, at vi er mest opptatt av å peike på alt som er «galt» eller kan «gå galt». Slik kirka ofte gjorde før.

Jeg merka meg både et sukk knytta til konfirmantarbeidet. Det vil si – ikke OM konfirmantene, men om det digitale verktøyet. Dette verktøyet forteller dere ikke, hvor ungdommen blir av. Om de ikke konfirmeres her i Frogner, drar de da til Skøyen eller Uranienborg, eller ingen steder? Eller til Human-Etisk Forbund? Dere vet ikke hvor Frogner-konfirmanter blir av, hvis de ikke er her. Dette burde være en teknisk løsbar sak, som jeg håper dere finner ut av.

Tirsdagen var innholdsrik!

Om ettermiddagen møtte jeg representanter for utvalga i Frogner menighet: Gudstjenesteutvalget, Diakoniutvalget, Kulturutvalget, Økonomi- og eiendomsutvalget, samt Messe- og mat-gruppen. Menighetsrådslederen var på også med dette, som på store deler av visitasen, og jeg fikk høre om det mangfold av frivillig arbeid som finnes. Jeg merka meg ei utfordring om å drøfte ordet «frivillig». Kan vi heller snakke om «medarbeidere» i kirka, heller enn om «frivillige»? Alle dere frivillige – eller: dere ulønna medarbeidere – er i dag en nødvendig arbeidskraft, ikke bare et supplement, ble det sagt, og det framkom et ønske om at menigheten lager en strategi

for – på bedre vis – å ta imot og inkludere de menneskene som kommer til kirka og er i kirka.

Om kvelden rakk jeg en tur innom øvelsen til Frogner Kammerkor, og i sum var det sannelig ikke lite som skjedde denne tirsdagen.

Det ble onsdag, og onsdagen brukte vi ute i «bygda på øya»: I Bygdøy menighet. Vi starta med et besøk på skolen, der **2.klassingene** hadde laga et herlig digitalt 17. mai-show, og de sang den ene sangen etter den andre. Også her fikk vi snakka om samarbeidet mellom skole og kirke, som jeg altså kommer tilbake til.

Vi gikk fra skolen til Bygdøy seniorsenter, der vi spiste lunsj. På seniorsenteret finnes 50 frivillige – ulønna medarbeidere – som bærer virksomheten, sammen med de tre ansatte. Den eldste ved bordet var 99 år gammel. Hun er på kjøkkenet to dager i uka. Her er en fellesskapsarena med god mat, trim og sosial kontakt. Og kirka er en del av dette, som gir mening i hverdagen for om lag halvparten av den eldre befolkningen på Bygdøy.

Så var det befarings ved og i Bygdøy kirke. Vi så hvor enormt viktig det er å rydde i villnisset rundt kirka, et godt stykke arbeid blei gjort i forrige uke på dugnad og med hjelp fra kirkevergens folk. Ved å kappe og rydde, blir kirka synlig fra veien, fra skolen og fra innsida av folkemuseet. Og det vil vi. Vi fikk også høre om drømmen om en urnevegg ved kirka, og det vil jeg også komme tilbake til.

På Fredriksborg har Bygdøy menighet sitt samlingssted, og der møtte vi menighetsrådet til tapas og samtale. Vi fikk høre om et sokn med tette relasjoner og en befolkning som ikke flytter, som om det skulle være ute på landet, og vi møtte et lokalt lederskap som vil at kirke er en aktiv bidragsyter i lokalsamfunnet.

Om kvelden sang vi våren inn i Bygdøy kirke sammen med Oslo damekor, og det var en stemningsfull og fin avslutning på onsdagen.

Torsdag morgen starta vi dagen i Frogner bydelshus på Skillebekk. Begge menighetene ligger i bydelen, like folkerik som en stor norsk by, med 60 000 innbyggere. Bydelsdirektøren minnet om at Frogner har store demografiske forskjeller. Mange bor trangt, og mange er fattige. Halvparten av alle bor i leide leiligheter. Og 1000 barn lever under fattigdomsgrensa.

Jeg merka meg at bydelen gjør regning med kirka. Særlig trakk de fram de diakonale tradisjonene, og aktivitetene, og det nye arbeidet med diakonalt prestearbeid som er på gang overfor demente.

På bydelshuset hadde vi også et møte om Fjordbyen, før vi gikk til Frogner kirke på hverdagsmesse, der Frogner Singers sang så hjertet hoppet av glede. På lunsjen i kirkestua hørte jeg flere fortelle om å bli eldre på Frogner, og noen trakk fram en usynlig ensomhet blant hjemmeboende eldre, som ikke kommer seg ut.

En ide poppet også opp i denne samtalen: Lag en dansegruppe for folk i alle aldre i menighetens regi! Mange klappet. En god ide, vil jeg tilføye!

Torsdag hadde jeg en egen samtale om teologi og forkynnelse med de fire prestene i de to soknene, og jeg fikk være med på småbarnsang i kirkestua. Vi hadde en samtale i Frogner menighetsråd, og avslutta dagen med middag her i huset sammen med inviterte gjester fra Mariahuset, The American Lutheran Congregation, Kastanjen, Frogner kammerkor og Ceciliaforeningen.

Tre intense, innholdsrike og flotte dager.

Jeg vil nå fortsette med å løfte fram noen utfordringer. Først, 3 utfordringer som gjelder både Frogner menighet og Bygdøy menighet.

Den første utfordringa handler om eksistensielle behov.

Denne uka har flere løfta fram, på ulike steder og i ulike sammenhenger, at vi som kirke bør bidra mer med å imøtekomme mennesker eksistensielle behov. Både unge og

eldre vil gjerne ha noen å snakke med og at vi som kirke må spørre oss hva vi kan gjøre, for å møte disse behova.

Da vi var på Kastanjen, stilte en av gjestene følgende spørsmål: «Er det slik at vi kan komme å få en prat med presten i Frogner – når det er behov – om det som måtte ligge på hjertet?»

Svaret var selvsagt ja, og kontakt ble etablert.

En historie vi hørte på bydelshuset, illustrerer det samme. Bydelsdirektøren fortalte at de hadde etablert en egen helsestasjon for gutter. Men det viste seg at guttene **strena fordi stativene** som var fylt til randen av **gratis** kondomer. Guttene var opptatt av livets skyggesider. De fortalte om ensomhet, og å føle seg utafør, og noen delte tanker om selvmord. Erfaringen var at gutter ønsket kontakt om eksistensielle spørsmål.

Dette gjelder unge som eldre.

På seniorsenteret her på Schafteløkken og ute på Bygdøy, har vi hørt det samme. Jeg er sikker på at dette også gjelder den store andelen aleneboende mellom 25 og 60 år, særlig på Frogner.

Den første utfordringa til dere i Frogner og Bygdøy menigheter er derfor denne:

Hvordan vil dere være kirke, og bruke personell som kan være med å åpne for, disse viktige samtalene - om livet, og om døden? For både unge og eldre - mennesker i alle aldre?

På en måte er dette ei utfordring som angår alt vi gjør, og hvem vi er som kirka på alle plan. Men utfordringa kan også være helt spesifikk: Hvordan gir vi rom for de viktige samtalene om spørsmål som folk går og bærer på, ofte aleine?

Den andre spesielle utfordringa er å komme skolene i møte.

Både på Ruseløkka og på Bygdøy opplevde vi at det fra før finnes gode relasjoner mellom menighetene og skolene. Vi ble vi tatt hjertelig imot av rektorer og ledelse, og det er ikke lenger en selvfølge. Det var tydelig at elevene gjenkjente flere av de

ansatte. Og vi fikk vite at elever fra Ruseløkka kommer til Frogner kirke den nest siste dagen før juleferien, mens det på Bygdøy er skolegudstjeneste siste dag før både jul og påske.

Samtidig er det noe å gå på. For eksempel viste det seg, at Ruseløkka har innarbeida turer for å besøke moskeer og synagoge, men ikke til områdets egen kirke. Det kan være enkelt å gjøre noe med akkurat det.

Vi snakker ikke lenger om at samfunnet skal være livssynsnøytralt. Vi snakker om et samfunn som er livssynsåpent, der det er rom for ulik tro og ulike livssyn.

For eksempel løfta vi fram et ressursmaterieell for skolene fra Kirkelig Dialogsenter, som kalles «Si det», og i de nye læreplanene ligger det flere muligheter til å komme skolens behov i møte – i temaer som kan omhandle død og sorg, dialog, og etikk.

Det andre utfordringa til både Frogner og Bygdøy, er å gjøre nettopp det:

Lage noen målretta tilbud for skolene, i dialog med skolene, bygd på de nye læreplanene. Tilby vår faglige kompetanse.

(Men gjør dette, litt om litt, og ikke for mye om gangen).

Den tredje utfordringa, er om frivilligheten.

2022 er et nasjonalt år for frivillighet. Men det å snakke om frivillighet, er ikke bare enkelt. Stadig vekk har dette vært et tema denne uka: *Hvordan skal vi snakke om frivilligheten? Har vi en plan, en strategi?*

Kanskje ett grep er å snakke mest om hva vi ønsker å tilby?

Et eksempel på det, møtte jeg her på seniorsenteret. For 11 år siden var det snakk om å tilby språkkurs, og en av kvinnene fortalte at hun kunne tysk. Hun var ikke pedagog, men sa seg villig til å prøve å lære bort. Kursene har rulla og gått, med opplegget: «Deutsch Perfekt». Så vidt jeg vet, har kurset bare

hatt god effekt: Det gir fellesskap, mestring og inntekter, og flere lærer å snakke tysk.

Spørsmålet var altså, hva senteret ønsket å tilby, og om noen kunne ta seg av det.

På stabsmøtet tirsdag, sa flere at dere er heldige som har så mange sterke og dyktige frivillige i begge sokn. Samtidig er det viktig hele tida å snakke om rekruttering, oppgaver og definisjoner. Hva er en frivillig medarbeider?

Min tredje utfordring er: Hva vil dere med frivilligheten? Hva er hensikten? Jeg vil be dere om å bruke dette året til å spørre hvordan vi som kirke tar imot hverandre, åpner for medvirkning og skaper gode fellesskap.

Jeg vil nå rette meg litt mer spesielt til hver av menighetene.

Dere har allerede sterke røtter i lokalsamfunnene. Dere er til stede, og regnes med, og er slett ikke usynlig som kirker.

Samtidig finner vi i evangeliet, en utfordring der Jesus er henvendt til mennesker rundt seg. Og stiller det spørsmålet: «Hva vil du at jeg skal gjøre for deg?»

Hva vil folk på Frogner at dere skal gjøre for Frogner? Hva vil Bygdøy-samfunnet at dere skal gjøre for Bygdøy?

Det er jo ikke lett å svare på. Og svarene kan være forskjellige. Noen mener det ene, og noen andre mener noe annet. Og noen utfordringer som kirke i lokalsamfunnet, har vi jo allerede vært innom, i utfordringene om skole, frivillighet og folks eksistensielle behov.

La meg få løfte inn noe fra befaringen ved Bygdøy kirke.

Der har menighetsrådet fanga opp et viktig lokalt behov. Menighetsrådet jobber med muligheten for å lage en urnevegg i naturen like nedenfor inngangspartiet, ovenfor skolen. Jeg oppfatta det slik, at dere har fanga opp et behov fra folkedypet

på Bygdøy – et ønske om å kunne få hvile i fred på det stedet der mange lever hele sine liv.

Her er det ikke biskopen som avgjør noe, men jeg ble vitne til en fin dialog mellom talspersoner for menigheten, kongsgården og kirkevergen om veier videre. Som må gå videre i Oslo kirkelige fellesråd, og i dialog med gravferdsetaten.

Arbeidet som er gjort i det foreløpige utkastet, virker imponerende. Urnevegger som er tilpassa vegetasjon og furutrær, og som vil gi kirka enda en lokal dimensjon og føre folk opp kirkebakken.

Min utfordring er å bære drømmen videre, på vegne av lokalsamfunnet på Bygdøy, om en urnevegg ved kirka.

Så noen ord spesielt til Frogner menighet.

Først vil jeg bekrefte det rike diakonale arbeidet i menigheten. Dere er involvert i et omfattende arbeid, særlig for eldre mennesker. Menighetens innsats utgjør en stor forskjell for mange.

Så vet jeg at dere har mye dåp, mange velser og mange bisettelser. Mennesker kommer for å markere viktige livshendelser. Dette røper et folkelig eierskap til Frogner kirke. Samtidig har pandemien ført til flere individuelt tilrettelagte seremonier. Som kan være fint for folk flest, men også ressurskrevende for ansatte, ikke minst i en menighet som har én organiststilling, som ikke er hel, men 87 prosent. Det er fint å være på tilbudssida, men ikke å forstrekke seg.

Når dette er sagt, vil jeg fortelle om en satsing i Oslo bispedømme, som handler om åpne kirker.

Det er i vår tradisjon vanligst at kirkerommet er åpent når noe skal skje, og vi lager en liturgi, synger en salme og ber en bønn. En åpen kirke tar imot oss, uten at noe spesielt skal skje. Rommet er stille, et lys kan tennes og kanskje øver organisten. Rommet gir noe annet til den som kommer ...

Dere forsøkte «åpen kirke» i romjula. Døra ble holdt lukket, på grunn av kulde og snø, men store skilt på fortauet fortalte at

kirka var åpen. Diakoniutvalget hadde samla frivillige som tok imot, fire timer hver dag. Dere serverte suppe bak i kirka, og mange kom og satte seg ned – i stillhet.

Jeg hørte denne uka at dere omtalte dette forsøket som vellykka. **Jeg vil oppfordre dere til å arbeide videre for å holde Frogner kirke åpen, også i noen tider når det ikke er seremonier. Dere har en unik beliggenhet. Bruk den.**

Frogner menighet er også en del av den såkalte Fjordbyen.

Torsdag formiddag møtte vi – kirka i Oslo – representanter for kommunen, Oslo havn, Hav eiendom, Filharmonien, Nasjonalmuseet, Astrup Fearnley, STL Oslo og Pådriv med den hensikt å snakke om kirkas og Frogner menighets rolle i utviklinga av nye boområder og fellesområder langs fjorden.

Vi syns det var et godt møte. Mange møttes for første gang. Samtalen handla om å skape en åpen by, gode fellesrom både mellom bygningene og i byggene.

For Frogner menighet var møtet en stadfestelse på at den lokale kirka er en del av byen, og nærmiljøet. Jeg vil utfordre dere til å fortsette engasjementet for Fjordbyen. Frogner menighet utgjør en stor del av området, helt til Filipstad og Aker brygge.

Fra kirkas side vil også Fjordbypresten og kirkevergen spille betydelige roller i tida framover.

Jeg vil til slutt rette en stor takk til menighetsråd, stab og frivillige for den store innsatsen dere alle gjør i Frogner og Bygdøy.

Takk for at dere gjør det godt å være ansatt i menighetene.

Dere ser og hører så mye, dere har store ambisjoner og ønsker om å utgjøre en stor forskjell i menneskers liv.

Samtidig er det viktig at det er en balanse mellom det dere gjør av viktig arbeid og det dere har ressurser til. Ingen er tjent med

at dere sliter dere ut. Frogner og Bygdøy menigheter skal være et godt sted å jobbe, både nå og i framtiden.

Videre vil jeg takke for det gode fellesskapet denne visitasuken. Menighetsrådene, sokneprestene, daglig leder og øvrige ansatte har lagt ned et stort arbeid i forberedelser og gjennomføring. Takk til dere vi har møtt i løpet av disse dagene. Takk for all den gode maten jeg har fått, sånn som på torsdag da vi fikk nydelig tapas her i huset. Mmmm.

Som biskop går jeg videre oppløfta og stolt over alt det dere får til av å være en levende, nær og tilgjengelig folkekirke.

Takk til domprosten og kirkevergen og til nære medarbeidere som har fulgt med under visitasen. Takk for samarbeidet om en flott gudstjeneste. Det har vært godt å være sammen med dere. Gud velsigne dere. ”

Kari Veiteberg, biskop